

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Megjelen hétfőn és ünnepek után is.

Előfizetési árak:

Helyben hazhoz hordva:	
Egész évre	12 fr.
Fél évre	6 fr.
Negyed évre	3 fr.
Egy óra	1 fr.

Vidékre postán küldve:

Egész évre	14 fr. — kr.
Fél évre	7 fr. — kr.
Negyed évre	3 fr 50 kr.
Egy óra	1 fr 20 kr.

Hirdetéseik helyben fűstendők.

Szerkesztőség:
Kazinczy-utca 1. szám, földszint, balra.
Bérmegyei leveleket csak ismert kezű fogadunk el.
Kéziratokat vissza nem küldünk.

Kiadóhivatal:
Kazinczy-utca 1. szám, földszint, balra.

Hirdetések díjazása szerint.
Egyes szám 5 kr. ünnep- és vasárnap után: szám 3 kr.

Ausztria Magyarország politikája a bolgár fejedelmválasztással szemben.

Budapest, jul. 2.

A bolgár regensségek a szándékolt fejedelmválasztásra vonatkozó eljárása sem a magyar kormány körében, sem pedig az osztrák-magyar monarchia külügyi hivatalának irányadó személyiségeinél nem talál helyeslére, avagy támogatásra. Sőt ellenkezőleg a kérdésre nézve irányadó körökben azon vélemény uralkodik, hogy a bolgár regensek hazájuknak s a Balkán-félsziget nyugalmának az által teszik a legjobb szolgálatot, ha minden ellenséges diplomatiái magatartást mellőzve, szigorú lelkiismeretességgel ragaszkodva a legalitásához, a kormányformában a statusquo-t fentartja mindaddig, míg a nagyhatalmak egyike a felelősséget és kezdeményezést a fejedelmválasztás indítványozását illetőleg magára vállalja. A bolgár regensségek minden erre vonatkozó elszigetelt akciója egyrészt nincs veszély nélkül a törvényes rend fentartására Bulgáriában, másrészt a nagyhatalmak figyelmét kívül hagyásával eszközölt fejedelmválasztásnak éppen mi gyakorlati politikai értéke sem lenne. Műtán a leendő fejedelem személyét illetőleg kétségtelenül megilleti a vetojog minden egyes nagyhatalmat, — csak oly diplomatiái aktiót lehet komolyan venni, mely a nagyhatalmak megegyezését Bulgária leendő uralkodójának személyét illetőleg teljes nyugalommal s minden elhamarkodás nélkül, lassanként előkészíti.

Ezen diplomatiái uton való előleges megegyezés feltétlenül szükséges. A berlini szerződés határozományai és Bulgária közigazgatási állása által kijelölt utól való minden eltérés csak a bolgár regenseknek árthat a nélkül, hogy a sikerre való kilátás teljes hiánya mellett más uton hasznot lehetne elérniök.

A bolgár függetlenség és szabadság őszinte és érdeklődő barátainak nemcsak joguk, hanem kötelességük is Bulgária irányadó politikáit az elhamarkodástól és megdondolatlanságtól megóvni.

Ha a bolgárok monarchicus főutáni vágyódásuk kielégítése végett a nagyhatalmak, avagy ezek egyike erkölcsi nyomást akarnak gyakorolni, azt csak az által tehetik, ha türelmesen ragaszkodnak a jelenlegi törvényes rendhez.

Hivatkozhatunk arra, hogy intézkedéseink már egy év előtt nyíltan kimondottuk olyformán, hogy ha a regensségek hosszan tartó ténykedése Bulgáriában az állami önállóság eszméit az orosz befolyás képzelt előjogainak kárára még inkább kifejleszti, úgy ez az orosz kormány által természetesen meg fogja értetni, hogy a politikai eszélyességéből minden elfogadható engedékenységre kész bolgárok a valódi megegyezés vagy Oroszország valódi érdekeinek, mint a császár prestigejének többet használ, mint a bolgár trón betöltésének hosszán tartó halogatása.

Ausztria-Magyarország s a velük szövetséges Németország sőt Oroszország kivételével minden nagyhatalom a bolgár regensségek további fennállását, mint a politikai függetlenség megsokszorozásának becses előiskoláját nagy rokonszenvvel szemlélheti, vagy legalább is teljes semlegességgel figyelheti meg.

Az osztrák-magyar érdekeknek főleg nem lehet semmi módon ártalmukra, ha a bolgárok Oroszország negatív magatartása folytán még egy ideig koronázott fő nélkül is létezni és saját akaratuk ellenére az önkormányzat legnehezebb formájába magukat begyakorolni kényserítettnek, melynek fennállása minden egyes polgártól a legnagyobb önuralmat, politikai

mérsékletet és eszélyességet igényli. Minél inkább megfelelnek a bolgárok ezen igényeknek, Oroszország negatív magatartásának nálgyorsabban megszűnteti.

Más erkölcsi pressió alkalmazása a bolgár nép hatalmi körén teljesen kívül fekszik. A bolgárok tehát bizonynyal elhiszik barátaiknak, ha biztonítjuk őket, hogy egyetlen európai hatalom sem fog vért és vagyont áldozni azért, hogy Bulgária hamarabb kapjon fejedelmet.

A bécsi miniszteri tanácskozások.

Bécsből jelentik július 2-iki kelettel: Ma délután 1 órától 3-ig a felső elnökelete alatt közös miniszteri konferencia volt, a melyen részt vettek: Kálnoky Gusztáv gr., közös ügyminiszter, Bylandt-Rheidt gr., közös hadügyminiszter, Kállay Béni, közös pénzügyminiszter, Tisza Kálmán magyar miniszterelnök, Széchenyi gr., Fejérváry br. magyar miniszter, Taaffe gr. osztrák miniszterelnök, Dunajewski, Welsersheimb és Falkenheim grófok osztrák miniszterek. A tanácskozás tárgyat több közügyi és katonai ügy képezte. — Délután 3-tól 4-ig Tisza miniszterelnök, Taaffe és Dunajewski miniszterekkel a szász-erdélyi reformját illetőleg értekezett. Erre vonatkozólag közelébb a czukoradó reformmal összefüggésben, a két kormány közti valószínűleg előzetes megállapodás jön létre. Ez az ügy a legelső tárgya lesz a képviselőház őszi ülésének. Az osztrák kormány is szükségesnek tartja, hogy a szász-erdélyi reformját illetőleg a legelőbbi napokban az összes érdeklődő miniszteriumok szakközös bizottság ülésén, hogy megállapítsa azon módozatokat, melyek mellett a kövívíteli tilalom be legyen szüntethető. — Az új fegyvergyárak Magyarországon állítólag közzöbörön álló létesítései re vonatkozó jelentések, melyek szerint ez a fegyvergyár az új ismételt fegyverek egy részének előállítására volna hivatva, minden alapot nélkülözök. Ha azok, a kik ily gyárakat akarnak építeni, garanciát tudnának nyújtani arra, hogy tényleg jó fegyvereket és gyorsan tudnak előállítani, még akkor is megdondolható, hogy az új gyár építése legalább is két évet venne igénybe és mivel a fegyvereknek a közös hadsereg részét kéllene szállítani, éppen a honvédelmi részre jutna két évvel később az új fegyverekhez, és háboru esetére ezen idő alatt nem volna képes a hadtestek köztélkében közreműködni. Ez az ügy, a mennyeiben a Mannlicher-rendszerű ismételt fegyverek beszerzéséről van szó, nem létezőnek tekinthető. — Széchenyi Pál gr. kereskedelmi miniszter délután Bécsből elutazott. — Tisza Kálmán miniszterelnök és Fejérváry báró honvédelmi miniszter, kik a Kálnoky gr. külügyminiszter által Milán királyi titzettelére Schönbrunban adott ebédre részt vettek. — Tarkovch államtitkár kíséretében este visszautaztak Budapestre.

A bünyvadi eljárás kidolgozásával megbízott három bizottság (Schedius Lajos curiai bíró, Wlassics Gyula főjegyző helyettes és Tarnai János ügyvéd, a Magyar igazságügy" szerkesztője) a törvénytervezet szövegének megállapításával már elkészült. A járási bíróság előtti eljárás, mely szintén készen áll, nem tartott fenn külön törvény számára, hanem utolsó fejezetet képezi a bünyvadi perrendtartásnak. Ezen van a nyomtatvány utján elkészített bünyvadi cselekmények tárgyában követendő eljárásról szóló törvénytervezet is, mely tökéletesen már esküdtészeki eljárásunkat. Ez is valószínűleg a bünyvadi perrendtartásba leendő beillesztve, mert alig van ok arra, hogy ez külön törvényt képezzen. A törvénytervezet csak akkor fog közzévetni, ha az indoklás teljesen elkészült, mi a jövő élejeire bizton várható. Ekkor az igazságügyminiszter szaktanácskozány el fogja terjeszteni a tervezetet s ha az befolyásolható munkálatait, a tervezet az országgyűlésnek fog bemutatni. Az igazságügyminiszter, ki szünetelt alatt sem pihen, maga elé kívánta az egész anyagot és szünetelt a törvénytervezet átvizsgálására fordítja.

A mezőhegyesi es. k. katonai lelkész.

Az „Aradi Közlöny" folyó évi 176. számában megjelent közleményre vonatkozólag, úgy tudjuk, hogy az érintett község eljárásága másodízben is megkereste a me-

zőhegyesi r. kath. lelkészi hivatal, a kérdéses anyakönyvi kivonatok kiadása iránt, mely megkeresésre ezen választ kapta:

„Alóírott küldött eddig mindég a kért kivonatokat hivatalos használatra s azt saját költségén tette, de most kifogyván a nyomtatványok, újak-t nincs szándéka szolgálniok számára saját költségén megrendelni, minthogy alóírottak csak is mint katonai „Curat"-nak 50 kr. havi illetéke mint katonai lelkészi iroda kezelésére, és katonai anyakönyvi kivonatoknak megszerzésére fizetetik.

Az én előjáróm helybeli parancsnok ur, sziveskedjék tehát ahhoz fordulni."

Ehhez nem kell commentár. Csak is ezt akartuk constatálni.

KÜLFÖLD.

Vilmos császár Gasteinban. Mint a „Pester Correspondenz" Bécsből értesül, oda Berlinből azon jelentés érkezett, hogy a német császár a felségének elhatározott akaratát ez idén is Gasteinba menni, habár az orvosok egy formális gyógyeljárást, különösen a fürdők használatát ellenzik is, illetve meg nem engedik. A császár Gasteinba érkezése július 26-ára, az osztrák fürdőhelyen való tartózkodása nyolc napra van kilátásba helyezve.

Ausztria-Magyarország és az angol-török egyezmény. Az osztrák-magyar monarchia — mint a „Pester Correspondenz"-nek írják, — és a vele szövetséges Németország, valamint Olaszország is támogatották Anglia azon törekvéseit, hogy az egyiptomi kérdés rendezését közvetlen Törökországgal eszközölje; de a kérdés európai jellegét folyton megóvták.

Milán király és Bisztois. Az Ausztria-Magyarország és Szerbia közti eddigi barátságos viszony fenntartása Milán királyi bécsi látogatása folytán megdondolhatatlannak tekinthető. A „Correspondance de Pesth" annak idején közölt jeltetés, mely szerint Milán király Bisztois miniszterelnökkel szemben ezt „Conditio sine qua non"-ként formulázta, most minden oldalról megerősítést nyert.

A római curia és a magyar állam. A magyar püspökök a helyezésére vonatkozólag tett nyilatkozatokat és óhajokat illető diplomatiái elintézetnek kell tekinteni, miután a pápai nuntiusnak sem megbízása, sem szándéka nem volt, hogy e tekintetben elvi kérdést csak érintsen is.

A római curia és az olasz királlyal folytatott kiegyezési tárgyalások. Minta „Correspondance de Pesth"-nek írják, e tárgyalások csak előkészítő, semmiesetre sem hivatalos stadiumban folynak, egy, a király és a parlament előkelő tagjai által kedvelt bibornok közvetítése mellett.

LEGUJABB POSTA.

— **Milán király Bécsben.** Ő felsége a király szombaton délután egyegyed-óraig tartó látogatást tett Bécsben a szerb királynál, hogy Polába való elutazása előtt búcsút vehessen tőle. A szerb király délután részt vett Kálnoky gróf külügyminiszter diszebedjén.

Bécsi diplomata körökben azt mondják, hogy Milán és Natália kibékülése az osztrák udvar jótékony közbehatásának köszönhető. Milánnak alkalmá lesz feleségét Szerbiába visszatértekor személyesen üdvözölni: a királyné azonban nem-nemokára ismét külföldre megy és egy darabig ott is marad, Sándor trónörökös nevelésének vezetésé végett.

— **A francia mozgósítási kísérlet.** Ujjabb párisi hírek szerint, Németország főleg azért neheztel Franciaországra, mert a Rouvier-kormány sem akar lemondani a kísérletképen való mozgósítás tervéről. Sőt Ferron tábornok hadügyminiszter két hadtestet akar mozgósítani, míg maga Boulanger is csak egy hadtest mozgósítását tervezte.

A párisi hírlapok szerint különben a kormány feladta a mozgósítási tervet.

NAPTÁR.

Július 4. Hétfő Róm. cath. naptár: Ulrik p. hv. Prot. naptár: Ulrik. Görög orosz naptár: (Június 22.) Orosz p. Nap kel 4 óra 8 perczkor. Nap nyugszik 8 órakor.
Július 8. Aradmegye állandó választmányának ülése délután 3 órakor.
Július 8. Aradmegye közigazgatási bizottságának ülése dé. 9 órakor.
Július 10. Az aradi iparos ifjak önképző és betegsegélyező egyesületének rendez. félévi közgyűlése d. u. fél 8 órakor.
Július 11. Aradmegye érvényes közgyűlése.

ARADI KÖZLÖNY

(megjelen mindennap).

előfizetési feltételei.

Helyben házhöz hordva:

Egy évre	12 frt — kr
Fél évre	6 — "
Negyed évre	3 — "
Egy óra	1 — "

Vidékre postán szétküldve:

Egy évre	14 frt — kr
Fél évre	7 — "
Negyed évre	3 — 50 "
Egy óra	1 — 20 "

Az előfizetési pénzeket kérjük, legelőszörűben posta-utalvánnyal, mielőbb beküldeni, hogy a lap pontos expeditióját fennakadás nélkül teljesíthessük.

Arad, 1887. június hóban.

Az „Aradi Közlöny" szerkesztősége és kiadóhivatala.

HIREK.

Arad és Vidéke.

— **A csanádmezei árvízkarosultak jávára** Zaitsek Károly ezredes állomásparancsnok ur lapunk szerkesztőségénél 10 frtot adományozott. Rendelteseti helyére juttatjuk.

— **Simay István.** Az Aradon megjelenő „Alföldi Képes Ujság" tegnapi száma, a következő érdemes sorokat hozza — jól sikerült arczkép kíséretében, — Simay Istvánról, az aradvárosi iskolafelügyelőről és városi tanácsosról:

Csak egy tekintet azon — és csak nem is itt-ott lévő — szomorú viszonyokra, melyben a falusi tanügy teng, csak egy tekintet a mult meg ki nem halt tanítóságára, melyet a leleményes népszimulirók sikerültlen hoztak vala a deszkára — és tisztán előttünk áll egy elmaradhatlan gondolat: hogy a kulturális haladás eme nem fokrol-fokra való haladásának, mely munka illette azokat, a kik a multból léptek a jelen örökébe. A kik a mult rohamos fejlődésével lépést tartottak, a kiknek megacézelt tettereje nem laukadt soha s a kik így ép oly gyökeres változáson mentek keresztül, mint a mily változás tapasztalható a közelet minden mezőjén.

Azonban e reform-korszakban, melyben minden intézmény vagy megteremtetik, vagy tökéletesítetik, mégis aránylagosan legelőbb a népnevelés terén tettünk. Hiszen maga a modern népiskola is e század eszméje. Hiszen Pestalozzi már a XIX-ik századé! És ha hazánk a nyugat civilizált népeit kulturális fejlődésében elerni akarta, nem volt azon kedvező helyzetben mint Pestalozzi hazája, hol a talaj egy bekés és esendő állapotban fejlődött — és némileg elkészítve volt. Mi a civilizációt nem fokozatos egymásutánban szereltük, de jóformán kiereszokoltuk. Mi nem nézhettük, hogy a népnevelés új eszméje még születése helyén is forrongó állapotban van. és alá van vetve a tisztítás, a tökéletesítésnek, — mi elfogadtuk Pestalozzi s teremtetünk belőle nemzeti tanügyet.

Ándé azok, kik ez átmeneti korszak lelkés katonái valának, kik a baktára haladó kor mellől sem maradtak el csak percze is, azok teljes elismerésünktől érdemlik meg, mert csak ily réren lön elérhető azon még mindig tökéletesítésre váró állapot, a melyben tanügyünk van.

Azon férfiak egyike, kiket e nemes kulturbarcz a legteljesebb harcokérvében talált, Simay István, az aradvárosi községi népiszkola felügyelője, kinek sikerült arczképét ez alkalommal mutatjuk be olvasóinknak.

Született Szalacson, Biharvármegyében. Már 10 éves korában árvaházban érezte a szerető édes anyá hiányát. A nagyváradi Szalacson árvaházból tért a gymnasiumba. 16 éves korában találta a nemzet örvédelmi barczá. A hazáját hön szerető ifju — miut anyi sok mas — önkényes honvéddé lön. Az elnyomtas idejében kisebb falukban bujdosott s mint tanító, segédjegyző tartózkodott Erkeserűn, Almosdon. 1858-ban Szatmárott végig hallgatta a paedagogiai tanfolyamot. 1858-ban pedig Nagyváradon folytatta ilyméni tanulmányait, melynek végeztével ugyanott tanítvá lön, honnét nemskára Gyulára ment. 1867-ben arad városa egyik belvárosi tanítói állására pályázatot hirdetett, hova s többek között Simay István, Némethy Károly, Millig József, Zaráy Odón s Grögyössy Rudold is pályáztak. Az akkori iskolazék csak azt sajnálta, hogy mindnyájukat meg nem választotta s sajnálván ennyi elismert tehetséget elereszteni, a következő 1868-ik évben megnyitá a pesti (most Kossuth-) utcai népiskolát, oda Simay Istvánt nevezte ki igazgatóvá, s alkalmazta az említett tantervet.

Simay azonban e fokon se állapodott meg és jóformán csak most látott határozottan önképéséhez. Négy évi ernyedetlen szorgalom után a helybeli gymnasiumban érettség vizsgálatot tett s a következő évben, vagyis 1872-ben ő volt az első, ki magát a polgári iskolákra képesítette. Ugyanezen évben nyilván meg a polgári iskola, oda az iskolazék egyhangu bizalma folytán Simay jutott igazgatóul.

Mint polgári iskolai igazgató annyira megismosította ez intézetet, hogy az egész országban az ilyméni intézetek között elsőnek van elismerve, a miert aztán ott nem egyszer kitüntetéseket érték. Már 1870—71-ben a képezési pótanfolyam igazgatóval őt bizták meg. 1872. évben a közoktatási miniszterium 100 frt jutalomban részesítette. a bécsi világiállításra kormányi kiküldetésben részesült, az „Aradvidéki Tanító-egylet" 10 jubileumát tartván, kiadott díszkönyvében elsőnek Simay arczképét hozta és a Rill „Paed. Szemléje" mely a magyar tanítóság buzditására havonként egy-egy jeles tanító arczképét és élettrajzát hozza, ennek sorát jónak látta a Simay István iskolafelügyelő arczképével és tanulságos élettrajzával megkezdeni. Midőn a király ő felsége Aradon járt s a Kossuth-utcai iskolát is meg szemlélte, Simay fogadó beszéde oly feltűnő keltett, hogy a zsi és paedagogiai sajtó beteképig foglalkozott azzal Végre meg annyit említek meg, hogy az 1879. évre vonatkozó polgármesteri jelentésben szóról-szóra ezek olvashatók: „Különösen ki kell emelnem polgári iskolánk igazgatóját, Simay István urat, kinek kiváló szakképzettsége, hivatásától áthatottsága, buzgótsága eredményezte azt, hogy polgári iskolánk kitűnőnek tekinthető s hogy az jelen szervezete mellett is, rendeltetésének megfelel."

Ilyen érdemek mellett azután, midőn az iskolazék hora-tovább élénkebben érezte, miszerint népiszkolái számára szakképző szűkös, s diszes állásra Simayt hívta meg, ugyanekkor iskolazéki másodelnökül is megválasztván őt.

Simay nemes hitvasszeretettel fogott új feladatához, és hogy mit köszönhet neki e tekintetben Arad városa, csupán azon momentumra hivatkozunk, melylyel az iskolazék a népiszkolát hivatásuknak teljesen megfelelő intézeteknek jelezte s városunk népnevelésére jogosan tekintetik hazánkban a legjobbnak.

De olyan férfítól, kinek az iskola mindennél egyéb való, ki, mint a „Aradvidéki tanítóegylet" küldöttje a magyarországi tanügyeték küldöttének Budapestben, a vármegyeház nagytermében tartott ülésén e merész és nagyzerű hivatást tette: „A z iskola én vagy ok," — másként nem is várható.

Ha egy tanító a nagy nyilvánosság előtt ily önértettel manifestálja azt, hogy csupán ő az első tényleg egy hivatást jól betöltő tudó iskolához, az az ember a hivatásszeretnek oly halmazával rendelkezik, mely már is biztosítéka egy helyesen vezetett iskolának.

Midőn tehát e néhány sorban magyaraztat adtuk, a miert Simayt az Alföldi jelesei közé felvettük, kívárujuk tiszta szívből — Arad város népnevelés ügyének érdekében, — hosszú életet, tartós egészséget.

— **Hatalmas zápor** zúdított nyakunkba tegnap délután az ég, a mit tekintettel a zápor előtti melege s a zápor utáni friss levegőre meg is lehet bocsájtanunk. De ha mi meg is bocsájtjuk, nem bocsájtja meg az a nagy piacié, a mely a tegnapi napon a vásár miatt bejött és nem bocsájtja meg az a sok vásáros, a ki mind oly sok reményvel nézett a vásár rasárnapiá elé. — A reményeket elmosta az eső és behozonyult újra a régi tétel: „Nincsen vásár eső nélkül!"

— **A lippai főerczéshivatalhoz** Velbavszky Gyula erdőszántási erdő-számvizsgálóvá. — **Muzsnay Géza** végnett erdőacémiai halgató pedig II. oszt. erdőgyakorokká nevezett ki.

— **Harangszentelés** Pécskán Pécskáról írják lapunknak tegnapi kelettel: Ma szentelte fel Németh József püspök a pécskai új új rom. cath. templomba alkalmazandó 4 drb harangot, melyeket ifj. Hönig Frigyes aradi neves harangöntő készített. — A legnagyobb harang 903.5 kiló súlyú és a szent család (Mária és szt. József) nevet viseli, a második „Minden szentekre", a harmadik „Szent-István királyra" a negyedik „Mihály arkangyalra" lett keresztelve. Délelőtt 11 óra után érkezett meg a püspök a méltósága kocsián Aradról, s nyomban a felszentelési szertartáshoz fogott, melynél résztvettek főt. és nagyságos Szabados József pécskai és Bács József csapalotai plébánosok és czimz. kanonokok s több segédlelkész. A felszentelési szertartáson jelen volt a pécskai község nagy része. a hatóságok képviselőitében jelen voltak: Kósp Gergely főszolgabíró, Jansenek István István járásbíró, Kripp József közigazgató, a községi bíró Sipos János és Issekutz Mihály főjegyző; a helyi kincstár Zdráhái Ferencz ispán képviselte, és még számos birtokos intelligens közönség, úgy szép számú hölgyközség emelte az ünnepegy külső fényét. A tizenkettő órákor kezdett szentelési szertartás majdnem delutáni 1 óráig tartott, s azután püspök C méltósága egy gyönyörű, emelkedett hangon a községet, illetőleg a hívőkhöz intézett beszédeben, a harang keletkezéséről azok alkalmazását és szükségességét valamint létezésüknek okát magyarázta.

